

Küresel Ekonomik Krizde Dünyada ve Türkiye'de İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar: Başarılı ve Başarısız Ülkeler

Policies for Fighting against Unemployment in the World and Turkey in the era of Global Economic Crisis: Successful and Unsuccessful Country Cases

Adem KORKMAZ

Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Hüseyin AVSALLI

Dr., Akdeniz Üniversitesi, Alanya İşletme Fakültesi

Gülsüm KORKUT

Arş.Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Hasan GÜNER

Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı

Alim TETİK

Arş.Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Ekonomik, İşsizlik

2008 yılında Amerika'da konut sektöründe başlayıp daha sonra bütün dünyayı ve sektörleri etkileyen kriz ülkelerin makro-ekonomik yapılarını ve kamu borç yönetimleri üzerinde derin etkiler ortaya koyarken, sosyo-ekonomik bakımından da büyük işsizlik artışları ile sonuçlanmıştır. Bazı ülkeler ortaya çıkan bu işsizlik dalgasının etkisini çok kısa sürede ortadan kaldırıp, işsizlikle mücadelede başarı elde ederken bazıları ise bu mücadelede yeterli sonuçlar alamamışlardır. Bu çalışmada, ekonomik krizle mücadelede başarılı ve başarısız ülke örneklerinden yola çıkarak başarılı ülkelerin deneyimlerinin ortak özellikleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

ABSTRACT

Keywords:

*Economic Crisis,
Unemployment*

The crisis, started in the USA housing market in 2008, spread over the other sectors and the all world economies has led to deep impact on macroeconomic structures and public debt management on the one hand, on the other, from the socio-economic aspects, it radically increased unemployment. While some countries were able to eliminate this unemployment wave through fighting against unemployment, some others were unable to reach to the effective results. This study, departing from successful and unsuccessful country cases to alleviate economic crisis, tries to examine and determine common features of the experiences of successful countries.

Giriş

2008 yılında Amerika'da konut sektöründe başlayıp daha sonra bütün dünyayı ve sektörleri etkileyen kriz ülkelerin makro-ekonomik yapılarını ve kamu borç yönetimleri üzerinde derin etkiler ortaya koyarken, sosyo-ekonomik bakımından da büyük işsizlik artışları ile sonuçlanmıştır.

Ülkeler bir yandan maliye ve para politikaları aracılığı ile gerek kamunun gerekse özel sektörün krizden çıkışı için önemli politikalar geliştirirken diğer yandan da işsizlik dalgasıyla baş edebilmek için birçok sosyal politika tedbirlerine başvurmuşlardır. Bu kapsamda ülkeler işsizlik ve onun etkilerini en aza indirmek için hem pasif hem de aktif istihdam politikalarını harekete geçirmiş, bir yandan işsiz kalanlara çeşitli destek ve ödemeler, diğer yandan da bu kişilerin yeniden iş bulmaları ve istihdam edilenlerin işlerini korumaları için bir takım aktif politikalar gütmüşlerdir. Bütün bunlara karşın, kriz sonucunda bazı ülkelerde işsizlik kontrol edilemeyip %20'ler düzeyi hatta bunun üzerine çıkarken, bazı ülkelerde ise işsizlik oranları krizi takip eden yıllarda hızla gerilemiş hatta kriz öncesinin de altına işsizliğini düşüren ülkeler olmuştur. Bu nedenle, işsizlikle mücadelede başarılı ülke örnekleriyle başarısız ülke örneklerinin bu dönemde yaptıkları ya da

KORKMAZ-AVSALLI-KORKUT-GÜNER-TETİK

yapamadıkları üzerinde odaklanarak gelecek dönemler için bir takım çıkarımlarda bulunmak gerekmektedir. Zira kriz dönemleri politika yapımcıları için büyük önem taşımakta, bu dönemlerde yapılan başarılı çalışmalar sonraki dönemler için önemli ipuçları sunabilmektedir. Bu çalışmada, işsizlikle mücadelede başarılı ülke örnekleri ile başarısız ülkelerin bu dönemlerde uyguladıkları politikalar ve aldıkları sonuçlar ortaya konularak başarılı modeller ortaya konulmaya çalışılacaktır.

I.Dünyada İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Genel Bakış

Yıllar itibariyle dünyadaki işsiz sayısının seyrine ve bilhassa kriz dönemindeki işsiz sayısındaki ani kırılmalar aşağıdaki tablodan görülebilir:

Tablo 1: Dünyada İşsiz Sayısı (milyon)

Yıllar	1994	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Toplam	140,3	170,3	174,3	180,9	185,2	184,7	187,5	180,0	170,7	176,4	197,7	197,3	197,2
Erkek	82,8	99,5	102,8	107,0	110,0	109,7	106,2	103,1	97,6	101,4	115,3	113,2	113,5
Kadın	57,5	70,9	71,5	73,8	75,2	75,1	81,3	76,9	73,0	75,0	82,4	84,1	83,7

Kaynak: ILO Global Employment Trends Brief, February 2005, s.8 ve ILO Global Employment Trends 2012, s.93,
*2011 verileri tahminidir

Tablodan da görüldüğü üzere 1994 yılından 2011 yılına gelinceye kadar işsiz sayısında zaman zaman artma ve azalmalar meydana gelmiş, ciddi anlamdaki değişiklikler kriz dönemlerinde ortaya çıkmıştır. 2008 krizinin etkilerinin daha net görüldüğü krizin bir sonraki yılı olan 2009 yılında işsiz sayısı, 176,4 milyondan 197,7 milyona yükselmiştir. Cinsiyet ayrımına göre bakıldığında ise, sırasıyla erkek işsiz sayısı 101,4 milyondan 115,3 milyona yükselmiş, kadın işsiz sayısı ise 75,0 milyondan 82,4 milyona yükselmiştir. 2008 krizinden dolayı 2009 yılına kadar 13,9 milyon erkek daha işsiz kalmış, 7,4 milyon kadın işsiz kalmıştır. Buradan da anlaşıldığı gibi, erkekler kadınlara nazaran daha fazla işini kaybederek işsizler ordusuna katılmıştır. OECD ülkelerinin işsizlik oranları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: OECD ülkelerinde işsizlik oranları (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Avustralya	6,3	6,8	6,4	5,9	5,4	5,0	4,8	4,4	4,2	5,6	5,2	5,1
Avusturya	3,6	3,7	4,0	4,3	5,0	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2
Belçika	7,0	6,6	7,5	8,2	8,4	8,4	8,2	7,5	7,0	7,9	8,3	7,1
Kanada	6,8	7,2	7,7	7,6	7,2	6,8	6,3	6,0	6,1	8,3	8,0	7,4
Çek Cumhuriyeti	8,9	8,2	7,3	7,8	8,3	8,0	7,2	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7
Danimarka	4,6	4,8	4,8	5,6	5,7	5,0	4,1	4,0	3,4	6,1	7,6	7,8
Finlandiya	9,8	9,1	9,1	9,1	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,3	8,4	7,8
Fransa	8,4	7,6	7,7	8,3	8,7	8,7	8,7	7,9	7,3	9,1	9,3	-
Almanya	7,8	7,9	8,6	9,3	10,3	11,2	10,3	8,7	7,6	7,8	7,1	5,9
Yunanistan	11,2	14	9,9	9,3	10,2	9,6	8,8	8,1	7,2	8,9	11,8	16,3
Macaristan	6,5	5,8	5,9	5,9	6,2	7,3	7,5	7,4	7,9	10,1	11,2	11,0
İzlanda	2,3	2,3	3,3	3,4	3,1	2,6	2,9	2,3	3,0	7,2	7,6	7,1
İrlanda	4,5	3,9	4,5	4,6	4,5	4,7	4,6	4,7	5,7	12,0	13,7	14,4
İtalya	10,7	9,6	9,1	8,8	8,1	7,8	6,9	6,2	6,8	7,9	8,5	8,4
Japonya	4,7	5,0	5,4	5,3	4,7	4,4	4,1	3,9	4,0	5,1	5,1	4,5
Kore	4,4	4,0	3,3	3,6	3,7	3,7	3,5	3,2	3,2	3,6	3,7	3,4
Lüksemburg	1,8	1,7	2,0	2,5	2,8	3,1	2,9	2,8	2,9	4,0	4,2	4,2
Meksika	2,6	2,5	2,9	3,0	3,7	3,5	3,2	3,4	3,5	5,2	5,2	5,2
Hollanda	2,7	2,1	2,6	3,6	4,6	4,7	3,9	3,2	2,8	3,4	4,5	4,4
Yeni Zelanda	6,2	5,4	5,3	4,8	4,0	3,8	3,8	3,7	4,2	6,2	6,5	6,5
Norveç	3,5	3,6	3,9	4,5	4,5	4,6	3,5	2,5	2,6	3,2	3,6	3,3
Polonya	16,1	18,2	19,9	19,6	19,0	17,7	13,8	9,6	7,1	8,2	9,6	9,6
Portekiz	4,0	4,0	5,0	6,3	6,7	7,7	7,7	8,0	7,6	9,5	10,8	12,8
Slovak Cumhuriyeti	18,8	19,3	18,6	17,5	18,1	16,2	13,3	11,0	9,6	12,1	14,4	13,5
İspanya	13,9	10,6	11,5	11,5	11,0	9,2	8,5	8,3	11,4	18,1	20,1	21,7
İsveç	5,9	5,1	5,2	5,8	6,6	7,8	7,1	6,2	6,2	8,3	8,4	7,5
İsviçre	2,5	2,2	2,9	3,9	4,1	4,2	3,8	3,4	3,2	4,1	4,2	3,8
Türkiye	6,5	8,4	10,3	10,5	10,8	10,6	10,2	10,3	11,0	14,0	11,9	9,8
Birleşik Krallık	5,5	4,8	5,1	4,9	4,7	4,7	5,4	5,3	5,3	7,7	7,8	7,9
ABD	4,0	4,7	5,8	6,0	5,5	5,1	4,6	4,6	5,8	9,3	9,6	8,9
G7	5,6	5,8	6,4	6,6	6,4	6,2	5,8	5,4	5,8	8,0	8,2	-
OECD-Toplam	6,1	6,3	6,8	7,0	6,9	6,6	6,1	5,4	5,9	8,2	8,3	-

Kaynak: OECD Veri Tabanı, <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=STLABOUR#>, 31.12.2012

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere, 2000 yılından 2011 yılına gelinceye kadar bazı OECD ülkelerindeki işsizlik oranlarında azalmaların yanı sıra artmalar da meydana gelmiştir. Bilhassa 2008 kriz dönemi ve sonrası için veriler incelendiğinde Yunanistan, İrlanda, İtalya, Polonya, Portekiz ve İspanya gibi işsizlik oranında bir düşüşün yaşanmadığı ülkelerin yanı sıra, Almanya, Kore, İsviçre ve Türkiye gibi işsizlik oranı açısından ciddi toparlanmaların yaşandığı ülkeler de söz konusudur. Seçilmiş bazı ekonomilerin yıllar itibariyle işsizlik oranlarına aşağıdaki tablodan bakılabilir:

Tablo 3: ABD, Avro Bölgesi ve Çin Ekonomileri için İşsizlik Oranları (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
ABD	4,0	4,7	5,8	6,0	5,5	5,1	4,6	4,6	5,8	9,3	9,6	9,0	8,2	7,9
Avro Bölgesi	8,7	8,2	8,6	9,0	9,2	9,2	8,4	7,6	7,7	9,6	10,1	10,1	10,9	10,8
Çin	3,1	3,6	4,0	4,3	4,2	4,2	4,1	4,0	4,2	4,3	4,1	4,0	4,0	4,0

Kaynak: IMF Dünya Ekonomik Görünüm Raporu, Nisan 2012, Aktaran: Kalkınma Bakanlığı, Dünya Ekonomisindeki Son Gelişmeler, Temmuz 2012 Sayı: 7, s.46-48. *Tahmin

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere, 2000 yılından 2012 yılına gelinceye kadar işsizlik oranlarında ABD’de 4,2 puanlık, Avro Bölgesinde 2,2 puanlık ve Çin’de 0,9 puanlık bir artış yaşanmıştır. İşsizlik oranı açısından en fazla yükseliş ABD’de yaşanmıştır. Bilhassa 2008 kriz yılından sonra 2009 yılında işsizlik oranında 0,1 puanlık bir artış ve sonrasında düşüşlerin yaşandığı görülmektedir. ABD’de, 2009 yılında işsizlik oranında bir önceki yıla göre 3,5 puanlık artış yaşanmış ve bu artış 2010 yılında devam etmiş sonrasında düşme eğilimine girmiştir. Avro Bölgesinde ise yine aynı şekilde, 2009 yılında işsizlik oranı 1,9 puanlık bir artış göstermiş ve artmaya devam etmiştir.

II.Genel Olarak Ülkelerin Ekonomik Krizle Mücadelesi

2008 yılından itibaren Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’deki yüksek riskli ipotekli konut kredileri ve menkul kıymet borsalarından kaynaklanan bir kriz dalgası, öncelikle ABD olmak üzere gelişmiş tüm ekonomiler ile gelişmekte olan diğer ülke ekonomilerini etkilemiştir. Krizin baş göstermesiyle birlikte küresel büyümede büyük ölçüde yavaşlama sinyalleri ortaya çıkmıştır. Dünyanın önde gelen ülkeleri bu finansal olumsuzluklardan değişik ölçülerde etkilenmiştir.

AB ülkelerinde Reel GSYİH’deki artış 2007 yılında ortalama olarak % 3,2 iken, küresel krizin başladığı 2008 yılında %0,8’e, 2009 yılında ise - %4,1 düşmüştür. 2010 yılında ise halen %1,7’ler düzeyindedir. Yine AB ülkelerinin enflasyon oranları 2007’de %1,7 iken, krizin başladığı 2008 yılında %3,7’ye yükselmiş, 2009 yılında ise süratle düşerek %0,9’lara gerilemiştir. 2010 yılında ise yeniden %1,9’a yükseldiği görülmektedir. AB ülkelerinin 2001 yılı büyüme ve enflasyon oranlarında 2010’a göre ciddi bir değişiklik beklenmemektedir (IMFa, 2010:X).

ABD’de yaşanan yurt içi daralmaların genişletici para politikaların destekleyen genişletici maliye politikaları ile giderilmeye çalışıldığı ve bu kapsamda uygulanan maliye politikalarının vergi indirimlerini, vergi muafiyet ve istisnalarını temel alan politikalar olduğu görülmektedir (Zhao, 1998: 281-307).

Kriz döneminde alınan tedbirler sadece ekonomiyi iyileştirme yönünde olmamış, aynı zamanda daha ileri seviyede iş kayıplarının oluşmasını da engellemiştir. Krizin başlamasından sonra ekonomiyi canlandırma yönünde önlem alan ülkelerde ilk olarak; 2010 yılının ortalarında istihdam üzerinde gözle görünür bir etkisi olmuştur. Buna karşılık üç ay, altı ay gibi bir süre bu önlemleri geciktirenlerde istihdamın kaybına etkisinin azaltılması maliyetleri gecikmeyle orantısız bir şekilde artmıştır. İkinci olarak; istihdamdaki azalma, kriz öncesi oluşturulan sosyal kapsayıcı istihdam politikaları sayesinde, yumuşak iniş şeklinde olmuştur. Olguların çoğunda, kriz önlemleri talebi artırıcı yöne odaklanmıştır. Özellikle, işsizlik yardımlarını (Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya), sosyal yardımların kapsamını genişletmek (Brezilya, Hindistan), asgari ücretten kesintileri azaltmak ve diğer düşük gelir gruplarındakiler için destek tedbirleri oluşturmak yönünde çabalar sarf edilmiştir. Alt yapı harcamaları da bu canlandırma paketler içinde belir bir yere sahiptir. Bu, uzun vadede üretim kapasitesinin artmasına neden olmuştur. Fransa, Almanya, Hollanda gibi ülkelerde kısa çalışma hükümetler tarafından desteklenmiş, Avustralya ve ABD gibi diğer ülkelerde de part-time istihdam artmıştır. Bu tür tedbirler özellikle gücü düşük gelir grubunda olanların satın alma sürekliliği üzerinde etkili olmuş aynı zamanda toplam talebi artırarak krizin toplumsal maliyetlerinin azaltılmasını sağlamıştır (ILO, 2011:13-14).

Ülkelerin uygulamaya koyduğu canlandırma paketleri değişik çaptadır. Örneğin; Kanada’nın uygulamaya koyduğu canlandırma paketi 40 milyar Kanada doları büyüklüğündedir (GSYH’nın yaklaşık % 2’si). Bu rakamın yarısından biraz fazlasının 2009 yılında kullanılması planlanmaktadır. Geri kalan ise 2010 yılında kullanılacaktır. Japonya mali canlanma paketini 27 Ocak 2009’da kabul etmiştir. Paketin büyüklüğü yaklaşık 10 trilyon yendir (GSYH’nın % 2’sinden biraz fazla) ve iki yıl içinde kullanılması planlanmıştır. Paket yetersiz kaldığında ise, ilave kamu harcamaları ve transfer ödemeleriyle desteklenecektir. Avrupa Birliği ise 200 milyar Euro’luk bir paket açıklamıştır. İngiltere, Aralık 2008’de Ocak 2010’da

tekrar arttırmak üzere doğrudan vergilerde indirimde gitmiştir. İlave olarak, ek harcama (GSYH'nın % 1'i büyüklüğünde) tedbirleri devreye koymuştur. Belçika (GSYH'nın % 0.4), Hollanda (GSYH'nın % 1'i ikinci canlandırma paketi de kabul edilmiştir), Avusturya (GSYH'nın % 1.1'i) ve Polonya (GSYH'nın % 0.5'i) mali canlanma paketleri açıklamışlardır. Söz konusu mali canlandırma paketleri tablo 4'de yer almaktadır (Barrel ve diğerleri, 2009: 39-42).

AB 27 üye devletin İşgücü piyasası politika harcamaları €201 milyar'dan yaklaşık %28'lik bir artışla €256 milyar'a çıkmış ve bunun %80'lik bölümü gelir desteğine ayrılmıştır. Aktif işgücü piyasası politikaları açısından; kısa çalışma düzenlemeleri, geçici ücret sübvansiyonları, ücret dışı azalma maliyetleri, kamu sektöründe istihdam, becerilerinin geliştirilmesi ve hareketliliğin artırılması, bir dizi tedbir olarak açıklanmıştır (Metis GmbH, 2012: 10).

III. Ekonomik Krizde İşsizlikle Mücadelede Başarılı Ülkeler ve Uygulamaları

A. Güney Kore

Benzer önlemler ile kriz döneminde istihdam düşüşünde yumuşak iniş ve hızlı toparlanma sağlamış ülkelerden biri de Güney Kore'dir. Güney Kore, 1980'lere kadar işçiler ekonomik verimliliği yükseltmek baskısı altında kalmışlar hatta birçok işçi kötü çalışma koşulları altında ezilmiştir. Sendikaların çalışmaları hükümet tarafından yasaklanmıştır. 1980'lerde Çalışma ilişkilerinde büyük bir değişim yaşanmış, sendikal faaliyetler daha aktif bir hale gelmiştir. Hükümet de işgücü politikaları ile daha aktif olarak ilgilenmeye başlamasıyla, ülkenin endüstri ilişkilerine daha sofistike bir yapı kazandırmıştır. Hükümet 1993 de Temel İş yasasını, 1995 İş Sigorta sistemini ve sonrasında da Sosyal Güvenlik yasasını yürürlüğe koymuştur. Keskin ücret artışları ve işçi hareketleri bu dönemin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Tablo 4: Seçilmiş Ülkelerin Açıkladıkları Mali Canlandırma Paketleri (GSYH'ye oranı, Rölatif olarak 2007 taban çizgisi)

	2008	2009	2010
ABD (1)	1,1	2	1,8
Almanya	0	1,6	2
Brezilya	0	0,6	0,8
Çin	0,4	3,1	2,7
Fransa	0	0,7	0,8
G.Afrika(2)(3)	1,7	1,8	...
G.Kore	1,1	3,9	1,2
Hindistan(2)(4)	0,6	0,6	0,6
İngiltere	0,2	1,4	-0,1
İspanya(5)	1,9	2,3	...
Japonya(6)	0,3	2,4	1,8
Kanada	0	1,9	1,7
Meksika	0	1,5	...
Rusya	0	4,1	1,3
Türkiye(7)	0	0,8	0,3

Kaynak: IMF,2009

(1) Finansal sistemi destek tedbirlerinin maliyetleri hariç (yaklaşık olarak GSYİH 2008 için %1,4, 2009 -%4,5 ve 2010 da %0,9)

(2) İçinde bulunulan Mali Yıl

(3) Döngüsel ayarlanabilir genel devlet dengelerinden personel tahmini temel alınmıştır. Ek uyarıcılar olan altyapı yatırımları ile GSYİH 2008 için %4,2, 2009 -%6.2 ve 2010 da %4,9.

(4) Önbütçe önlemlerini kapsamaktadır. İlave bütçe önlemleri 2008/09 % 0,8 ve 2009/10 GSYİH'nın %1,6 (Banka sermayelerinin güçlendirilmesi için GSYİH %0,4 dahil).

(5) Bütçe likidite etkisi olarak.

(6) Personel ön analizine dayalı olarak; finans sektörü ile ilgili önlemler, 2008 GSYİH'nın %0,1, 2009 GSYİH'nın %0,5 ve 2010 GSYİH'nın %0,2 hariç. Bu önlemler, kamu finansal kurumlarının sağladığı devlet desteklerini ve sermaye enjeksiyonlarını kapsar.

(7) Sadece Eylül 2008-Mart 2009 danemi dahildir. Haziran başlarında yatırım teşvikleri, eğitim, ve kısa dönemli kamu sektörü istihdamı içeren başka paket açıklanmıştır. Paketin etkisi henüz ölçülememiştir

1997 yılının sonlarında yaşanan finansal kriz işgücü piyasaları ile ilgili kamu politikalarında önemli bir dönüm noktası olmuştur. İşçiler ile yönetim arasında yeniden yapılanma ve toplu işten çıkarma zorlaştırılmıştır. 1998 üçlü görüşmeler ile (Hükümet, işveren ve işçiler) ekonomik krizin üstesinde gelme çabaları, Ekonomik Krizin Üstesinden gelme Sosyal Antlaşması (Social Agreement for Overcoming the Economic Crisis) ile sonuçlandı. Bu anlaşma sendikaların politik faaliyetlerde bulunmasının önünü açarak çalışanların haklarının genişletilmesine yardımcı oldu. İşgücü piyasalarının esnekliği arttı. 2000 yılında, Çalışma hayatı politikalarının odak noktasına iş alanları oluşturmak ve işgücü piyasalarında ikiliği azaltmak yerleşmiştir. Bu süreçte hükümet de düzenli çalışmaya işçiler için geniş kapsamlı bir plan oluşturmuştur (Global Policy Brief, 2009:).

2007 yılında ABD’de mortgage krizi başlayan küresel kriz, 2008 da Güney Kore’yi etkilemeye başladı. 2008 yılının ikinci yarısında ekonomik üretim hızlı bir düşüş yaşadı. 2009 yılında bu düşüşe bağlı olarak işsizlik oranının arttı ve en çok iş bulmada zorlanan grup genç işsizle oldu. Hizmet sektöründe çalışan sayısı artarken imalat, inşaat ve tarım sektörlerinde, işgücü piyasasında çalışan insanların sayısı azaldı. Güney Kore hükümeti Nisan 2009, bir önceki yılın konsolide bütçesinin % 12’sine eşdeğer büyüklükte özel bir bütçe paketi ile ekonomik krize karşı önlem aldı. Önlem paketi; küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni iş alanları oluşturabilmeleri için yeni ekipmanlar ve düzenli iş sözleşmeleri de dahil olmak üzere finansal desteklenmeleri, yerel yönetimlere acil hibeler de dahil olmak üzere çeşitli varyasyonları kapsamaktaydı. Bu önlem paketi ayrıca yoksulluk sınırının hemen üstünde geliri bulunanlar için gelir destekleri ve gençler için kamuda çalışma programları dizayn edilmesini de kapsamaktaydı. Kamuda çalışma programları ile 250.000 geçici iş imkanı oluşturuldu ve bu yerel yönetimler tarafından uygulandı. Bu işlerde çalışanlara 750 Amerikan Doları (USD) karşılığı ortalama aylık ödendi. Hükümetin kurumsal çerçevesini sağladığı “Asgari Geçim Standardı Garantisi” ve “İstihdam Sigorta Programı” gibi sosyal yardımlarda ki bunlar bir önceki Asya krizinde mevcut değillerdi, 2008’in sonlarına doğru keskin bir artışa rastlanmaktadır (www.keis.or.kr, 2012).

Tablo 5: Güney Kore’de İşsizlik Ücreti Alan İşsizlerin Oranı

1997	1998	1999	2007	2008	2009
7.8	26.3	33.1	35.3	38.5	41.8

Kaynak: Korea Employment Information Service, Employment Issues <http://www.keis.or.kr/>, ET: 15.12.2012

B. Almanya

Son on yılda işsizliğin sürekli artması ve kamu bütçesindeki sıkışıklık neticesinde Alman Hükümeti 2003-2005 yılları arasında kapsamlı bir dizi işgücü piyasası reformları uygulamaya koymuştur. Hertz Reformları olarak adlandırılan bu yasa aktif ve pasif istihdam politikalarında kapsamlı bir düzenleme getirmiştir. Reform paketi; istihdam hizmetleri ve politika önlemlerini geliştirmek, işsizleri aktive etmek ve işgücü piyasasının serbestleşmesiyle birlikte istihdam talebini teşvik etmek üzere üç bölümden oluşmuştur. Reformla birlikte işsizlerin haklarını ve görevlerini belirleyen kurumsal ve yasal çerçeve temelden değişmiştir. Ayrıca yasa ile iş gücü piyasasının bazı kesimleri için istihdam üzerindeki koruma azaltılmıştır (Jacobi ve Kluve, 2006).

İstihdam hizmetleri ve politika önlemlerini geliştirmek; genel yerleştirme hizmetleri (yerleştirme hizmetleri, özel atama, geçici işe yerleştirme), eğitim önlemleri ve kamu iş olanaklarını içermektedir. İşsizleri aktive etmek; işveren ücret sübvansiyonları, start-up sübvansiyonlar, yaşlılar için ücret koruması, mini ve midi seviyede kazanca sahip olanlar için azaltılmış sosyal güvenlik katkı payını kapsamaktadır. İşgücü piyasasının serbestleşmesiyle birlikte istihdam talebini teşviki ise; geçici işçi çalıştırılmasının serbestleştirilmesi ve yaşlılar için sabit-dönemli sözleşmeler alt başlıklarında düzenlemeleri içermektedir (Jacobi ve Kluve, 2006).

Son ekonomik krizde Almanya aktif istihdam politikalarını kullanmış, altyapı ve bu bağlamda çoğu kez ulaşım ağı alanında harcamalarını arttırmış, enerji tasarruflu inşaat, bakım ve onarıma yönelik ile savunma ve tarım stratejik veya korunmaya muhtaç sektörleri desteklemeye yönelik adımlar atılmıştır. Bunların yanı sıra, çevre dostu teknolojileri kullanmayı teşvik etmiş, gelir vergisinde ve dolaylı vergilerde indirimlere gidilmiş, Kurumlar Vergisinde indirimler ise koşulları daha uygun amortisman takvimi şeklinde de yapılmış ve çocuklara yardım desteği vermiştir (IMFb, 2009).

Almanya 2007-2013 fon döneminde Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ABKF/ ERDF) ve Avrupa Sosyal Fonu (ASF/ESF)’nından büyüme ve istihdam potansiyeline yönelik fonlanmıştır. Bu fonların kullanıldığı alanlar ve miktarları Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6: Almanya'ya 2007-2013 fon döneminde ABKF ve ASF 'nundan büyüme ve istihdam potansiyeline yönelik fonlama

Destekleme Konu Başlığı	Miktar (x1.000.000.000€)
Yenilik, araştırma ve geliştirme, eğitim	5
Sanayinin Rekabetçilik gücünün artırılması	3.62
Sürdürülebilir büyüme için altyapının geliştirilmesi ve genişletilmesi	5.5
Önemli bölgeler arasındaki ulaşım yatırımları	1.5
İşletmelerin ve işçilerin uyum ve rekabet gücünün artırılması	2.6
insan sermayesinin geliştirilmesi	3.2
İşgücü piyasasındaki dezavantajlı grupların entegrasyonunu ve dolayısıyla fırsatlarının artırılması	3.4

Kaynak: European Social Fund(a), <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=375,25.11.2012>

C. Avusturya

Avusturya ekonomisi, ekonomik kriz öncesi dönemlerde herhangi bir önemli dengesizlik veya bozulmaları muzdarip olmamış, ancak mali ve ekonomik kriz yıllarında ekonomi derin durgunluk içine itilmiştir. Genel olarak, reel GSYİH 2009 yılında yaklaşık% 4 oranında daralmıştır. Yüksek istihdam oranı (% 74,9) ve 2010 yılında AB içinde en düşük işsizlik oranı (% 4,4) kriz dönemi aksiliklerine rağmen, Avusturya iş piyasasının genel performansı tatmin edici olmuştur. (ESF(b), 2012). Aşağıdaki tabloda da Avusturya'nın 2004-2008 arasında nüfus, işsizlik oranı ve işgücüne katılımı ile ilgili veriler mevcuttur.

Tablo 7: Avusturya 2004-2008 Nüfus, İşsizlik ve İşgücüne Katılım

Yıl	Nüfus	İşsizlik Oranı	İşgücüne Katılım Oranı
2004	8.169.441	7.1	68.6
2005	8.225.278	7.3	69.2
2006	8.267.948	6.8	69.6
2007	8.300.954	6.2	70.2
2008	8.336.549	5.8	71.2
2004-2008 büyüme %	2.05	-18.31	3.79

Kaynak: Office of the Austrian Conference on Spatial Planning (ÖROK), "Strategic Report for Austria pursuant to Article 29 Regulation (EC) No 1083/2006", ISBN: 978-3-85186-097-9, Vienna ,2006

Almanya gibi Avusturya'da aktif istihdam politikalarını benimsemiş ve kriz döneminde; altyapı ve bu bağlamda çoğu kez ulaşım ağı alanında harcamalarını artırma, çocuklara yardım desteği verme, emeklilere yardım desteği verme ve son olarak da, sağlık ve eğitimin kalitesini artırma gibi daha uzun vadeli politika taleplerine yönelik teşvik önlemleri benimsemiştir (Jacobi ve Kluge, 2006).

Avusturya hükümeti, Avrupa Sosyal Fonu'nun da katkılarıyla kendisine beş öncelik alanı belirlemiştir. 2007-2013 tarihleri arasında Fon ve ulusal katkı ile bu beş öncelikli alanda iyileştirmeler yapılmaya başlanmıştır. Bu alanları geliştirerek işgücü piyasasına entegre ederek iş alanlarını arttırmayı hedeflemiştir. Bu öncelik alanları önem derecesine göre sırayla; şirketler ve çalışanların adaptasyonu, işsizlikle mücadele, sosyal katılım, yaşam boyu öğrenme ve bölgesel istihdam anlaşmalarıdır. Söz konusu bu önceliklerin yerine getirilebilmesi için Tablo 8'de yapılacak harcamalar ve bunların dağılımı görülmektedir (ESF(c), 2012).

Tablo 8: Avrupa Sosyal Fonu, 2007-2013,Avusturya Finansal Planı (Euro)

Öncelik alanı (Priority axis)	Topluluk katkısı (Community funding)	Ulusal Muadili (National Counterpart)	Toplam (Total Funding)
Şirketler ve çalışanların adaptasyonu (Adaptability of workers and enterprises)	133.534.000	247.627.000	381.161.000
İşsizlikle Mücadele (Fighting unemployment)	133.534.000	156.757.000	290.291.000
Sosyal Katılım (Social inclusion)	127.112.000	149.219.000	276.331.000
Yaşam Boyu Öğrenme (Lifelong learning)	56.118.000	65.878.000	121.996.000
Bölgesel İstihdam Anlaşmaları (Territorial employment pacts)	6.246.000	7.332.000	13.578.000
Teknik Yardım (Technical assistance)	15.728.560	15.728.560	31.457.120
Total	472.272.560	642.541.560	1.114.814.120

Kaynak: European Social Fund, Priorities in Austria

D. Çek Cumhuriyeti

AB üye devletleri arasında Çek cumhuriyetinde işgücü piyasalarında krizin etkisi diğerlerine göre daha az olmuştur. Çek hükümetinin bankacılık sektörünü (banka mevduatları garantisinin artırılması) desteklemesi başta tepki çekmesine rağmen bankacılığın desteklenmesi, aynı zamanda kamu sübvansiyonları için iki canlandırma paketine, çalışanların eğitimi için eş finans ve işverenlerin işçilerinin eğitimi için hibe, kaynak sağlıyordu. Kriz karşıtı önlem olarak işgücü piyasasına yapılan; sosyal güvenlik primi kesintileri ve kısa çalışma programları gibi destek uygulamaları ile kısmen emek piyasasındaki krizin olumsuz etkilerini tersine çevirerek yardım etmesi bekleniliyordu (Metis GmbH, 2012: 41-115).

Global Finansal Krizde Çek Cumhuriyetinin Reel 2009 GSYİH'sı, ihracat ve Yurtiçi yatırım azalması sonucunda 4.1'e indi. İşsizlik oranı önemli ölçüde artış göstererek %4.4'den %7.3'e yükseldi. Krizin etkilerinin azaltılması için Çek Cumhuriyeti, Avrupa Sosyal fonundan da faydalanarak üç temel program geliştirdi. Bunlar; eğitim ve yenilikçilik potansiyelinin geliştirilmesi, işsizlikle ve sosyal dışlanma ile savaşarak işgücünün aktive edilmesi ve Prag'da uygulanacak olan insan kaynaklarına özel bir yaklaşım programıdır. Bu programlardan ikisi operasyonel (OP), diğeri Prag'ı hedef almış olan bölgesel bir programdır. Program bütçesi Tablo 9'de verilmektedir. Söz konusu bu programın kapsamı; rekabetçilik için eğitim, insan kaynakları ve istihdam ve son olarak da Prag-adaptasyon olarak belirlenmiştir. Söz konusu bu üç strateji ile birlikte, bilgi tabanlı ekonominin gelişmesi, daha fazla erişilebilir işgücü piyasası ve dışlanan grupların işgücüne katılımların kolaylaşması sağlanacaktır. Eğitim sistemi iş piyasası beceri edinimine yönelik olacaktır (ESF(e), 2012)

Tablo 9: Avrupa Sosyal Fonu, 2007-2013,Çek Cumhuriyeti Finansal Planı (Euro)

Program(Programme)	Topluluk katkısı (Community funding)	Ulusal Muadili (National Counterpart)	Toplam (Total Funding)
OP Rekabetçilik için eğitim (Education for Competitiveness)	1.828.714.781	322.714.374	2.151.429.155
OP İnsan Kaynakları ve istihdam (Human resources and Employment)	1.827.695.969	321.760.672	2.149.456.641
Prag Bögesel Programı	108.385.242	19.126.807	127.512.049
Toplam	3.764.795.992	663.601.853	4.428.397.845

Kaynak: European Social Fund(d), Priorities in Czech Republic

E. Polonya Örneği

2008 yılının 4. çeyreği ile 2009'un 1. ve 2. çeyreğinde, gayri safi yurtiçi hasılası sırasıyla %2,9, %0,8 ve %1,1 büyüyen Polonya'nın bu görece başarısının ardındaki etmenleri özellikle krizi öngörmesiyle dünya çapında tanınan ekonomist Nouriel Roubini tarafından kurulan küresel ekonomik ve finansal analiz şirketi RGE Monitor da değişiyor. Yaptıkları değerlendirmeye göre Polonya ekonomisinin gösterdiği bu başarının ardındaki dört etmeden ilki, kriz öncesi dönemde bölgedeki diğer ülkelere kıyasla Polonya ekonomisinin aşırı değerlenmeye yol açacak kadar hızlı büyümemiş olmasıdır. İkinci nedeni Doğu Avrupa'nın en büyük ekonomisi olması nedeniyle iç pazarının daha büyük ve dolayısıyla ekonomisinin

KORKMAZ-AVSALLI-KORKUT-GÜNER-TETİK

bölgesindeki diğer ülkelere kıyasla ihracata daha az bağımlı olmasıdır. Üçüncü olarak, RGE Monitor Polonya'nın küresel krizden bu denli az etkilenmesini dalgalı kura sahip olması ve tarihi dip seviyelerinde bulunan faiz oranlarına bağlıyor. Son neden, bölgedeki diğer ülkelerden farklı olarak Polonya'nın inisiyatif kullanıp IMF'nin Esnek Kredi Hattı'ndan 20,5 milyar dolarlık krediyi garantiye alarak yatırımcı güvenini sağlamasıdır (Öz, 2009:5).

Polonya'nın yürürlüğe koyduğu anti kriz paketinin ana noktası; herhangi bir grupsal hedef gözetmeksizin işletmelerin krizin zincirleme etkisi nedeniyle işsiz kalanlara uygulanmıştır. İlk tepki olarak yürürlüğe konulan bu paket ile işverenler desteklenerek çalışanlar korunmaya çalışılmıştır. Önlem paketi sendikalar ile birlikte çalışılarak oluşturulmuştur (Metis GmbH, 2012: 41-115).

Polonya, 2007-2013 dönemi Avrupa Sosyal Fonundan geniş ölçüde yararlanmıştır. Yürütmekte oldukları operasyonel programa "Beşeri Sermaye" adını vermişlerdir. Operasyonel program bütçesi Tablo 10'da verilmektedir. Fon iş verme, sosyal dışlanma ve işgücü becerilerinin artırılması, eğitim-mesleki eğitimi kapsamaktadır. Bu program aynı zamanda iyi yönetim, sağlık ve kırsal kalkınmayı da destekleyecektir. On öncelikten oluşmaktadır, ilk beşi; güçlendirilmiş işgücü piyasası, sosyal yardım, eğitim ve kamu yönetimi kurumları, 6-10 arasındaki öncelikler ise; bölgelerdeki bireyleri ve işletmeleri hedeflemektedir. Söz konusu önceliklerin başında; istihdam ve sosyal bütünleşme, çalışan ve işletme uyumunun sağlanması ve sağlıklı işgücü, eğitim sisteminin kalitesinin artırılması, yüksek öğretim ve bilim, iyi yönetim gelmektedir. Bunların yanı sıra, herkes için açık işgücü piyasası, sosyal bütünleşmeyi teşvik, bölgesel insan kaynakları, bölgelerde beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi, Avrupa Sosyal Fonu yönetimi ve uygulanmasında yer alan tüm kurumlar için destek programları da bulunmaktadır (ESF(f), 2012).

Tablo 10: Avrupa Sosyal Fonu, 2007-2013,Polonya Finansal Planı (Euro)

Program(Programme)	Topluluk katkısı (Community funding)	Ulusal Muadili (National Counterpart)	Toplam (Total Funding)
İstihdam ve sosyal bütünleşme (Employment and social integration)	430.260.954	75.928.404	506.189.358
Çalışan ve işletme uyumunun sağlanması ve sağlıklı iş gücü (Adaptability of employees and enterprises, and a healthy workforce)	661.310.120	116.701.786	778.011.906
Eğitim sisteminin kalitesinin artırılması (Improving the quality of the education system)	855.300.828	150.935.440	1.006.236.268
Yüksek öğretim ve bilim (Higher education and science)	816.311.813	144.055.026	960.366.839
İyi yönetim (Good governance)	519.225.980	91.628.114	610.854.094
Herkes için açık işgücü piyasası (Labour market open for all)	1.918.389.821	338.539.380	2.256.929.201
Sosyal bütünleşmeyi teşvik (Promotion of social integration)	1.319.970.145	232.935.908	1.552.906.053
Bölgesel insan kaynakları (Regional human resources)	1.350.207.670	238.271.942	1.588.479.612
Bölgelerde beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi (Development of skills and competences in the regions)	1.447.911.629	255.513.817	1.703.425.446
Teknik Yardım (Technical assistance)	388.287.040	68.521.242	456.808.282
TOTAL	9.707.176.000	1.713.031.059	11.420.207.059

Kaynak: European Social Fund(g), Priorities in Poland

IV. Ekonomik Krizde İşsizlikle Mücadelede Başarısız Ülkeler

2008 ekonomik krizin neden olduğu durgunluğun aşılması için krizin ilk şoklarını yaşayan başta ABD olmak üzere çoğu ülke, vergi indirimleri ile gelir ve harcama arttırıcı önlemleri hayat geçirmiştir. Mali önlemlerin yanı sıra, işgücü piyasalarındaki gerilemenin neden olabileceği sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik her ülke, kendi ulusal önceliklerine ve hedeflerine göre önlemler geliştirmiştir. Söz konusu önlemlerin başında, iş tedarik etme ve deneyimlerin arttırılmasına yönelik programların hayata geçirilmesi, işe almayı teşvik etme, ücret dışı maliyetlerin azaltılması, kamu ve özel sektörde iş yaratabilme, kısa süreli çalışmanın teşviki, iş bulmayı teşvik etme gelmektedir (Gençler, 2011: 18).

Krizle mücadelede izlediği politikalarından olan sorunlu ülkelerin kurtarılması ile ilgili olarak krizin derinden hissedildiği Yunanistan, Portekiz ve İrlanda'ya yönelik olarak kurtarma paketleri oluşturulmuştur. Aşağıdaki tabloda ilgili ülke ve kurtarma paketleri mevcuttur:

Tablo 11: Kriz sonrası Avrupa Birliği ve IMF'nin kurtarma paketleri

	Yunanistan 1	Yunanistan 2	Portekiz	İrlanda
Kurtarma Paketleri (UE+IMF)	110 milyar Euro (Mayıs 2010)	130 milyar Euro (Şubat 2012)	78 milyar Euro (Mayıs 2011)	85 milyar Euro (Kasım 2010)

Kaynak: TCMB, Avrupa Borç Krizi ve Türkiye Yansımaları, Atılım Üniversitesi İktisat Fakültesi, 18 Nisan 2012, Ankara, s.13

Euro bölgesinin üçüncü ve dördüncü büyük ekonomilerinden olan İtalya ve İspanya'nın borç krizinden etkilenmeye başlamaları ile krizde yeni bir aşamaya geçilmiştir. Söz konusu bu ülkelerde yaşanan sorunlar, yoğun ticari ve finansal bağlantılar nedeniyle bölge ekonomisini etkilemesi kaçınılmazdır. Bu iki ülkenin büyüklüğü sadece mevzu bahis olabilecek bir kurtarma paketinin olması durumunda ihtiyaç duyulacak finansal kaynakların miktarını arttırmayacak olup, bununla birlikte kreditor ülke konumunda olan Fransa ve Almanya'nın yükünü de arttıracaktır (Arı ve diğerleri, 2012: 28).

Her ne kadar İtalya ve İspanya'nın içinde bulunduğu sorunlar ortak özellikler sergilese de ülkelere özgü koşulların da büyük önem arz ettiği dikkatleri çekmektedir. İspanya'daki esas sorun, Euro'ya geçişle birlikte emlak piyasasında oluşan köpük ve emlak sektöründeki sorunların bankacılık sektöründe neden olduğu tahribattir. İtalya'da ise, kamu borç stokunun yüksek seviyesi ve son on yıllık dönemde gerçekleşen olumsuz büyüme performansı sorunları daha ön plandadır (Arı ve diğerleri, 2012: 28).

A. İspanya

İspanya'da kriz öncesi yıllarda oluşan iç ve dış dengesizliklerin düzeltilmesi çabaları, ülke ekonomisinin büyümesini yavaşlatmakta ve yüksek işsizli oranlarına sebep olmaktadır. Krizle birlikte ciddi oranda bozulan kamu maliyesinin yeniden sürdürülebilir seviyelere gelmesi gerekmektedir ve kamu maliyesini iyileştirmeye yönelik uygulamaya konulan iddialı planlar kısa vadeli görünümü olumsuz etkilemektedir. Bu yönde yapılan çabaların, her ne kadar 2014 yılında kademeli bir iyileşme görülse de tahmin dönemi boyunca iç talebi olumsuz etkileyeceği tahmin edilmektedir (AB Bakanlığı, 2012: 32).

Ekonomik krizle birlikte işgücü piyasasındaki koşullar daha da bozulmuş, 2012 yılının ikinci çeyreğinde işsizlik oranı %24,6'lar düzeyinde seyretmiştir. İşgücü piyasasını iyileştirmek için son dönemde yapılan işgücü piyasası reformu, ücret ve istihdam konularında firmalara çalışma saatlerini de içerecek şekilde daha fazla esneklik-güvenlik sağlamaktadır. Fakat İspanyol ekonomisinin içinde bulunduğu zayıflık ve işgücü piyasası reformunun da daha yeni bir uygulama olmasından dolayı söz konusu çabaların sonuç vermesi için zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüze kadarki süreçte, çalışma saatlerinden ziyade işçi sayısındaki azalma yoluyla istihdamda iyileşme sağlanmaya çalışılmıştır. Önceki dönemlere kıyasla son dönemde kalıcı istihdam da geçici istihdam kadar etkilenmiştir. İşsizliğin artmasıyla birlikte tüm ekonomik faaliyetler etkilenmiştir. Krizin uzun sürmesiyle birlikte işsizlik oranlarında hayli yükselmeler kaydedilmiş ve 2012 yılının ikinci çeyreğinde toplam işsizlik oranı 2008 yılındaki işsizlik oranını ikiye katlamıştır (AB Bakanlığı, 2012: 34).

B. İrlanda

İrlanda'nın krize girmesinin en temel sebeplerinin başında, 2008 krizinin ortaya çıkmasının ardından emlak piyasasında yaşanan hızlı değer kayıpları ve kamu sektöründe yoğun biçimde alınan tasarruf tedbirlerinin piyasalarda sebep olduğu panik havası ve durmadan artan işten çıkarmalar gelmektedir (AB Genel Sekreterliği, 2011: 5).

İrlanda hükümeti, içinde bulunduğu ekonomik darboğazdan kurtulabilmek için katı önlemler almaya devam etmekte ve yeni bütçede 3,5 milyar avroluk kesinti öngörmektedir. İçinde bulunduğu ekonomik krizden kurtulmak isteyen İrlanda kurtarma paketine başvurmuş ve yeniden uluslar arası piyasalarda borçlanmaya başlayarak Avrupa'nın en fazla bütçe açığı veren ülke konumuna yükselmiştir. Haliyle Hükümet kamu harcamalarında kesintiye gitmek zorunda kalıyor ve yeni bütçede kesintiden en fazla etkilenen de sağlık ve sosyal yardımlar oluyor. Aynı zamanda almak vergilerinin de artması bekleniyor. IMF ve Avrupa Birliği'nin yardım karşılığında şart koştuğu ekonomik programı sorunsuz yerine getiren İrlanda'da, Yunanistan'ın aksine kemer sıkma önlemlerine karşı ciddi boyutlarda halk tepkisi yaşanmamıştır (Özcan, 2012: 1).

C. Yunanistan

Yunanistan'ın içinde bulunduğu borç krizinin başlıca sebepleri arasında, ülkenin bütçe politikalarından ve mali disiplin konusunda yaşadığı sorunlar gelmektedir. Yunan hükümetleri, yıllardan beri süregelen kamu borç yükü sorununu mali disiplini sağlayarak hafifletmektense, Avro alanının sağladığı düşük faizli finansman olanakları ile borç döngüsünü sürdürmeye devam etmişlerdir. Aynı süreçte hükümetler, kamu gelirlerini arttıracak herhangi bir tedbir almadığı gibi, kamu harcamalarını gelirler ile orantılı düzeye getirecek köklü tedbirler de almamışlardır. IMF ve Avrupa Birliği organları ile yapılan anlaşmadan anlaşılın krizin ortaya çıkmasında temel sebep, kamu emekçilerinin ücretleri ve sosyal harcamalar gösterilmiştir. Bunların yanı sıra, Yunanistan'daki kayıt dışı ekonomi ve yolsuzluk konusunda Avrupa ülkeleri arasında en ön sıralarda yer alması, ülkenin GSMH oranı bakımından dünyanın en fazla askeri harcamasını yapan ülkeler arasında yer alması göz ardı edilen durumlar arasında yer almaktadır (Dağdelen, 2011: 4).

Yunan hükümeti 2009 yılında yüzde 12,7 olarak deklare ettiği bütçe açığını 2012 yılında yüzde 2,8'ler düzeyine indirmek için 14 Ocak 2010'da bir istikrar programı açıklamış. Fakat 2009 yılındaki gerçek bütçe açığının GSYH'nın yüzde 15,4'ü

KORKMAZ-AVSALLI-KORKUT-GÜNER-TETİK

olduğu ortaya çıkmış ve bu durum da Yunan hükümetine olan güveni azaltmıştır. Avrupa Komisyonu, Yunanistan'ın bütçe açığını 2012 yılına kadar yüzde 3'ün altına çekme planını desteklemiş ve Yunan hükümetine ilişkin birtakım tedbirlerin alınmasını istemiştir. 5 Mart 2010 tarihinde Yunan hükümetinin 4,8 milyar Euro tasarruf etmesi için bir paket hazırlanmıştır (AB Genel Sekreterliği, 2011: 5).

Söz konusu bu paketle, KDV oranı yüzde 21'e çıkmış, kamu sektöründe primler yüzde 30'lara kadar kesilmiş, akaryakıt, sigara ve alkollü ürünlerden alınan vergiler arttırılmış ve emekli maaşları dondurulmuştur. Aynı zamanda vergi kaçağı sorununun üstesinden gelmeyi ve yüksek gelirlilerden daha fazla vergi alınmasını hedefleyen bir vergi reformu yasası da hükümet tarafından kabul edilmiştir. Euro Alanı ülkeleri 2010 yılının Mart ayında Yunanistan'a yardım yapılmasına yönelik IMF ile ortak bir finansal yardım mekanizması oluşturulması yönünde anlaşmaya varmışlardır (AB Genel Sekreterliği, 2011: 5).

Bunun üzerine Avrupa Birliği ve IMF'nin ortaklaşa oluşturdukları yardım mekanizmasından, Tablo 11'den de gözüktüğü gibi Yunanistan'a Mayıs 2010 tarihinde 110 milyar Euro tutarında yardım yapılmıştır. Ekonomik durumunda iyileşme sağlanamayan Yunanistan'ın Şubat 2012 tarihinde tekrar 130 milyar Euro tutarında bir kurtarma paketi sağlanmıştır.

Tablo 12:Türkiye'de Kriz Dönemi Aktif ve Pasif İşgücü Piyasası Politikalarına Yapılan Harcamalar

Yıllar	Pasif İşgücü Politikalarına Yapılan Harcamalar (TL)		Aktif İşgücü Politikalarına Yapılan Harcamalar (TL)		Toplam (TL)
2008	1. İşsizlik Sigortası	517.054.113	1. Kısa Çalışma Ödeneği	70.639	531.967.225
	2. Ücret Garanti Fonu	1.072.000	2. Diğer Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	13.770.473	
	Toplam	518.126.113	Toplam	13.841.112	
	GSYH İçerisindeki Oranı	%0,7	GSYH İçerisindeki Oranı	%0,019	
2009	1. İşsizlik Sigortası	1.114.274.972	1. Kısa Çalışma Ödeneği	162.473.091	1.454.194.362
	2. Ücret Garanti Fonu	22.339.000	2. Diğer Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	155.107.299	
	Toplam	1.136.613.972	Toplam	317.580.390	
	GSYH İçerisindeki Oranı	%1,4	GSYH İçerisindeki Oranı	%0,4	
2010	1. İşsizlik Sigortası	807.411.810	1. Kısa Çalışma Ödeneği	39.144.356	1.079.269.131
	2. Ücret Garanti Fonu	22.069.000	2. Diğer Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	210.643.965	
	Toplam	829.480.810	Toplam	249.788.321	
	GSYH İçerisindeki Oranı	%0,9	GSYH İçerisindeki Oranı	%0,2	
2011	1. İşsizlik Sigortası	791.051.107	1. Kısa Çalışma Ödeneği	4.243.884	1.025.226.996
	2. Ücret Garanti Fonu	9.362.000	2. Diğer Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	220.570.005	
	Toplam	800.413.107	Toplam	224.813.889	
	GSYH İçerisindeki Oranı	%0,7	GSYH İçerisindeki Oranı	%0,2	
2012	1. İşsizlik Sigortası	873.918.000	1. Kısa Çalışma Ödeneği	2.996.000	1.307.119.000
	2. Ücret Garanti Fonu	6.604.000	2. Diğer Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	423.601.000	
	Toplam	880.522.000	Toplam	426.597.000	
	*GSYH İçerisindeki Oranı	-	*GSYH İçerisindeki Oranı	-	

Kaynak: İŞKUR 2012 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu, sayfa: 11, İŞKUR 2011 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu, sayfa: 10, İŞKUR 2010 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu, sayfa: 11, İŞKUR 2009 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu, sayfa: 8, İŞKUR 2008 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu, sayfa: 7, İŞKUR, İşsizlik Sigortası Bülteni Aralık 2012, sayfa: 1-3

* 2012 yılı GSYH ikinci 6 ay için hesaplanmadığı için değer verilmemiştir.

D. Portekiz

İstikrar ve Büyüme Paketi kurallarını ihlal eden ilk Euro ülkesi 2001 yılında Portekiz olmuştur. Piyasalardaki uzun süren durgunluk 2008 krizi ile birlikte işi daha da içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Bütçe açıklarının azaltılması için hazırlanan istikrar programının Portekiz meclisinde yapılan oylamada reddedilmesi sonucu Portekiz Başbakanı istifa etmiş ve istifayla ülkenin siyasi istikrarı bozulmuştur. Öncesinde uluslar arası yardım almayı reddeden Portekiz, ekonomik durumun daha da kötüleşmesi sonucu Avrupa Birliği'ne başvurmuş ve yapılan görüşmeler sonucunda 78 milyar Euro tutarında finansal dış yardım alma yönünde anlaşmaya varmışlardır (Özgüven ve Bulut, 2012: 7).

Avrupa Sosyal Fonu'nun Portekiz için öncelik verdiği konular temelde dört unsurdan oluşmaktadır. Bunlar, ülkenin tamamında genel vasıf düzeyini artırmak, bilimi, yeniliği ve modernizasyonu teşvik, iş kalitesini, girişimciliği ve işgücüne gençlerin dahil olmasını desteklemek ve sosyal uyumu ve eşit fırsatları arttırmaktır (<http://ec.europa.eu/>, 28.12.2012).

V. Ekonomik Krizde İşsizlikle Mücadelede Türkiye

Türkiye 2008 yılında başlayan dünya finans krizinden kaynaklanan yüksek işsizlik oranlarını azaltmak için bir dizi önlem paketi almıştır. Özellikle aktif işgücü piyasası politikalarına yapılan harcamalar, işsizlik sigortasının işlevselliği ve kısa çalışma ödeneği uygulamaları artırılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin 2008 ve 2009 yıllarında işsizliği azaltmak amacıyla aldığı önlemler şu şekilde sıralanabilir (Ercan ve diğerleri, 2010: 20-24; İŞKUR, 2011: 33-39):

- İstihdam maliyetlerinin düşürülmesi ile işverenlerin sosyal güvenlik prim katkıları düşürülmüş ve Hazine ve İşsizlik Sigorta Fonu'ndan karşılanılmıştır. (5763 Sayılı Kanun Kapsamındaki Getirilen İstihdam Teşvikleri)
- İŞKUR tarafından hayata geçirilen Aktif işgücü piyasası programlarının kapsamı ve uygulama alanı genişletilmiştir.
- Genç ve kadın istihdamında sosyal güvenlik sigorta primleri düşürülmüştür.
- İşsizlik sigortası ödemelerinin gayrisafi olarak ve %11 oranında artırılarak verilmesine karar kılınmıştır.
- 2008, 2009 ve 2010 yıllarına münhasır olmak kaydıyla kısa çalışma ödeneği %50 artırılarak yararlanma süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır. (5838 Sayılı Kanun İle)
- Toplum yararına çalışma programları (TYÇP) hayata geçirilmiştir.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere 2008 yılında pasif işgücü piyasası politikalarına ayrılan kaynak GSYH içerisinde %0,7'lik bir paya sahipken; 2009 yılında finans krizinin etkisiyle GSYH içerisinde tam iki kat artarak %1,4'lük bir paya dönüşmüştür. 2010 yılından itibaren kademeli olarak azalma trendine girmiştir.

Aktif işgücü piyasası politikalarına ayrılan kaynak 2008 yılında GSYH içerisinde %0,019'lük bir paya sahipken; 2009 yılı içinde yaklaşık olarak 23 kat artarak GSYH içerisinde %0,4'lük bir paya sahip olmuştur. Kademeli olarak ta 2010 ve ilerleyen yıllarda azalma trendi içerisine girmiştir.

SONUÇ

2008 küresel ekonomik krizi, ülkelerin finansal yapıları kadar işgücü piyasalarını da olumsuz etkilemiştir. İşgücü piyasasının önemli göstergelerinden olan işsizlik, bir çok ülkede kriz döneminde ciddi artışlar göstermiş, hatta hala bazı ülkelerde işsizlikte artış eğilim sürmektedir. Buna karşın, krizin olumsuz etkilerini azaltmak için belli programlar geliştiren, işsizlik oranlarını aşağıya çeken ve başarılı olan ülkeler de mevcuttur. Kriz sürecinde işsizlikle mücadelede başarılı ülkeler kendi ekonomik yapıları ve işgücü piyasalarının özelliklerine göre farklılıklar gösteren bir takım uygulama ve yöntemlerle bu başarıları sergilemişlerdir. Kriz döneminde başarısız olan ülkeler ise, işgücü piyasalarına ilişkin yeterli politikalar geliştirememiş, krizin daha çok finansal yönüyle mücadele etmek durumunda kalmışlar ve sonuçta da ciddi işsizlik artışlarıyla karşılaşmışlardır. Türkiye, kriz döneminde oldukça etkin işgücü piyasası politikaları takip etmiş, kısa çalışma ödeneği, toplum yararına çalışma programı ve işgücü eğitimi programlarıyla işsizlikle mücadelede önemli başarılar elde etmiş, işsizlik oranlarını kriz öncesi düzeyin altına indirmeyi başarmıştır.

Kriz döneminde ve sonrasında işsizlikle mücadele bakımından belli bir başarı düzeyini yakalamış ülkelerin genellikle; pasif istihdam politikalarından ziyade daha çok aktif istihdam politikalarına ağırlık verdikleri görülmektedir. Bu politikalar; 1)mevcut istihdamı korumaya yönelik politikalar, 2)işsizlerin işgücü piyasasında kalmaları ve yeni işler bulmalarına yönelik politikalar, 3) işgücü piyasasına katılımı artırıcı politikalar ve 4)yeni istihdam alanlarını oluşturmaya yönelik politikalar olarak sayılabilecektir. Bu çerçevede ülkeler çeşitli uygulama stratejileri ve eylem planları devreye koymuşlardır.

KORKMAZ-AVSALLI-KORKUT-GÜNER-TETİK

Mevcut istihdamın korunmasına yönelik politikaları kapsamında; işverenlerin istihdam yüklerini azaltma ve istihdam edilen işgücünün vasıf düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda, Avrupa Birliği bünyesinde kısa çalışma ödeneği, geçici ücret sübvansiyonları ve işgücünün becerilerini arttırmaya yönelik bir takım somut uygulamalar yapılmıştır. Burada belirtmek gerekir ki, kısa çalışma ödeneği her ne kadar pasif istihdam politikaları arasında da sayılsa, işgücü piyasasında istihdamın korunması yönünde üstlenmiş olduğu işlev nedeniyle aktif istihdam politikaları arasında saymak daha doğru olacaktır. Türkiye kriz döneminde kısa çalışma ödeneğini etkin uygulayan ülkelerin başında gelmektedir. Yine işsizliği önlemeye hizmet eden politikalarından birisi olan, işverenlerin desteklenerek çalışanların korunmaya çalışılması örneğinde de Polonya'da rastlamak mümkündür.

İşsizlere yönelik politikalar kapsamında ise; işçilerin işgücü piyasasında kalmalarına ve işsizlerin iş bulmalarına yönelik faaliyetler öne çıkmaktadır. Örneğin Çek Cumhuriyeti'nin bu yönde Avrupa Sosyal Fonu'ndan da faydalanarak hayata geçirdiği, işçilerin işgücü piyasasında kalmalarını sağlayan eğitim ve yenilikçiliğin geliştirilmesi; Polonya'nın işgücü becerilerinin artırılması ve eğitim-mesleki eğitim konularına kaynak ayırmaları işçinin işgücü piyasasında tutulması çabalarına verilebilecek örnekler arasındadır.

Krizin etkilerinin azaltılması için alınan tedbirler arasında işgücü piyasasına katılımı artırma politikası da mevcuttur. Örneğin Çek Cumhuriyeti'nin bu yönde yine Avrupa Sosyal Fonu'ndan faydalanarak geliştirdiği programlardan birisi de, işsizlikle ve sosyal dışlanma ile mücadele ederek işgücünün aktive edilmesi; Avusturya'nın işsizlikle mücadele kapsamında geliştirdiği politikalarından olan dezavantajlı grupların iş bulmalarına yardımcı olma ve işgücü piyasasına entegre edilmeleri gibi önlemlerin alındığı görülmektedir. Türkiye'de de İŞKUR tarafından yapılan istihdam garantili kurslar, işbaşı eğitimi vb. uygulamalarla çok sayıda işgücü dışında yer alan grupların işgücü piyasasına girişleri sağlanmıştır.

Kriz sonrası işsizlik oranlarındaki artışı önlemenin bir başka yolu da, yeni istihdam olanaklarının oluşturulmasından geçmektedir. Bunla ilgili uygulamaya, Kore'de rastlanmaktadır. Kriz döneminde önlem paketi geliştiren ve ciddi bir başarı yakalayan Kore, gençler için kamuda çalışma programları tasarlamış ve kamuda oluşturduğu çalışma programları ile birlikte ciddi derecede geçici iş imkanı oluşturmuştur. Almanya ise, enerji tasarruflu inşaat, bakım ve onarıma yönelik ve korunmaya muhtaç sektörleri desteklemeye yönelik birtakım adımlar atmıştır. Türkiye'de de özellikle sosyal güvenlik maliyetlerinin azaltılması, prim oranlarının düşürülmesi, yeni istihdama prim teşvik, sektörel ve bölgesel teşvik sistemleri gibi uygulamalarla yeni iş alanlarının ve yeni istihdam olanaklarının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi politikaları sıkça yapılmıştır.

Kriz döneminde işsizlikle mücadelede başarısız ülkeler, ekonomik krize yeterli politikalar üretememiş, krizin daha çok kamuya olan mali yükünün ve borçların yönetilmesine yoğun çabalar harcamışlar, sosyal politika ve aktif işgücü piyasası politikaları geliştirememişlerdir. Özellikle gençler ve kadınlar krizden çok daha fazla etkilenmişlerdir.

Kaynaklar

- 1-Barrell, R. Fic, T. ve Holland, D., "Evaluating Policy Reactions to the Financial Crisis", National Institute Economic Review No.207, 39-42, 2009
- 2-ESF(a), <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=375,ET:25.11.2012>
- 3-ESF(b), "The socio-economic and employment situation in Austria", <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=370&langId=en,ET:25.11.2012>
- 4-ESF(c), "Priorities in Austria", <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=370&langId=en,ET:25.11.2012>
- 5-ESF(d), "Priorities in Czech Republic", <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=374&langId=en,ET:25.11.2012>
- 6-ESF(e), "The socio-economic and employment situation in Czech Republic", <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=374&langId=en,ET:25.11.2012>
- 7-ESF(f), "The socio-economic and employment situation in Poland", <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=393&langId=en,ET:25.11.2012>
- 8-ESF(g), "Priorities in Poland", <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=393&langId=en,ET:27.11.2012>
- 9- Metis GmbH , Final Report by Metis GmbH in cooperation with wiiw, "Evaluation of the Reaction of the Esf to the Economic and Financial crisis", European Commission, Vienna, 19.3.2012
- 10-ILO, "The Global Crisis: Causes, Responses and Challenges", International Labour Office Geneva, ISBN: 978-92-2-124580-3, 2011
- 11-IMF(a), "Regional economic outlook : Europe : building confidence", International Monetary Fund, ISBN 978-1-58906-951-0, Washington, D.C., 2010
- 12-IMF(b), "Fiscal Implications of the Global Economic and Financial Crisis" Prepared by a Staff Team from the Fiscal Affairs Department, June 2009
- 13-Jacobi, L., Kluve, J. "Before and after the Hartz reforms: the performance of active labour market policy in Germany", IZA Discussion Papers, No. 2100, 2006
- 14- <http://www.keis.or.kr>, Korea Employment Information Service, "Employment Issues", , 25.11.2012

- 15-Office of the Austrian Conference on Spatial Planning, "Strategic Report for Austria pursuant to Article 29 Regulation (EC) No 1083/2006", ISBN: 978-3-85186-097-9, Vienna, 2006
- 16-Öz S., "Küresel Krizde Büyüyenler de Var: Polonya Örneği", TÜSİAD KOÇ Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu, Politika Notu 09-09, Eylül 2009
- 17-Global Policy Brief, The Sloan Center on Aging&Work At Boston College, No.6, December 2009
- 18-ZHAO, L.J., "Globalizations, Multinationals and Corporate Strategies", Olsen, M. vd, (Der.), Strategic Management in the Hospitality Industry içinde, John Wiley and Sons Inc., pp.281- 307, 1998
- 19- TCMB, Avrupa Borç Krizi ve Türkiye Yansımaları, Atılım Üniversitesi İktisat Fakültesi, 18 Nisan 2012, Ankara.
- 20-ARI, Ali, HONDUR, Mehmet, KAR, Muhsin, METİN ÖZCAN, Kıvılcım, VURAL, Güray, YİĞİT, Dilek, AB Krizi ve Türkiye'ye Olası Yansımaları, Editör: Kıvılcım METİN ÖZCAN, Stratejik Düşünce Enstitüsü, SDE Analiz, Nisan 2012.
- 21-AB Bakanlığı, AB Ekonomisi GerçekleşmelerTahminler Sonbahar 2012, Ankara, Kasım 2012, http://www.abgs.gov.tr/files/EMPB/son_tah_2012.pdf, : 17.12.2012
- 22-AB Genel Sekreterliği, Avrupa Birliği'nde Küresel Finansal Krize Karşı Alınan Önlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün Arttırılmasına Yönelik Girişimler: "Euro Rekabet Paketi", Ankara, Mayıs 2011.
- 23-DAGDELEN, İlhan, "Avrupa Bütünleşme Sürecinde Yunanistan'ın Borç Krizi", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 10, No:2 (Yıl: 2011), s.1-26.
- 24-GENÇLER, Ayhan, "Avrupa Birliği'nde Krizin İşsizliğe Etkisi ve İstihdam Teşvikleri", Temmuz 2011, Cilt 2, Sayı 1, s.1-25.
- 25-ÖZCAN, Ayşe, Dünya Ekonomisinde Öne Çıkan Gelişmeler, 06.12.2012, Ekonomi Bakanlığı, http://www.ekonomi.gov.tr/files/ekonomik_bultenler/gunluk_bulten/2012_12_06_gunlukbulten.pdf, ET: 27.12.2012.
- 26- <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=394&langId=en>, ET: 28.12.2012
- 27-ÖZGÜVEN, Kıvanç Ceyhun, BULUT, Ayşegül, "Avrupa Krizi, Avrupa'nın Kendi Çukuru", http://orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2012726_AB.pdf, ET: 28.12.2012
- 28- ERCAN, Hakan, TAYMAZ, Erol ve YELDAN, Erinç, 2010, Kriz ve Türkiye: Kriz Tedbirlerinin Etki Değerlendirilmesi, ILO Yayınları, Ankara
- 29- İŞKUR, 2011, 6. Genel Kurul Raporu
- 30- İŞKUR, 2012 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu
- 31-İŞKUR 2011 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu
- 32-İŞKUR 2010 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu
- 33-İŞKUR 2009 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu
- 34-İŞKUR 2008 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu
- 35- ILO Global Employment Trends Brief, February 2005, s.8 ve ILO Global Employment Trends 2012
- 36- IMF Dünya Ekonomik Görünüm Raporu, Nisan 2012, Aktaran: Kalkınma Bakanlığı, Dünya Ekonomisindeki Son Gelişmeler, Temmuz 2012 Sayı: 7